

Naša OSKUPNOST

glasilo szdl ljubljana moste-polje

25. Maj

UMETNIŠKA PRILOGA

IV. LETNIK — 4. ŠTEVILKA
MAJ 1979

Za Titov rojstni dan,
ob letošnjih jubilejih
Partije in Skoja in
ob mednarodnem letu otroka
kličemo:

**ŠE DOLGO NAS VODI,
DRAGI TITO!**

**Mladi občine
Ljubljana Moste-Polje**

ZMAGA

*Zaoral je
glas svobode,
veselje je zadonelo
v polje in log.*

*Hiše nič več
ne trepečejo,
polja niso več
trudna,
v očeh ni več strahu.*

*Vse je le radost,
lepa kot zarja.*

Zmaga.

TOMO GOLOB
OŠ Vide Pregarc

International Year
of the Child 1979

MEDNARODNO LETO OTROKA

Da bi bili vsi otroci sveta srečni

V mednarodnem letu otroka naj bi se po sklepu UNICEF vsi odrasli, vse vlade in vse organizacije, ki so namenjene otrokom, posvetili skrbi za otroke.

Vemo, da vsi otroci na svetu niso srečni, zadovoljni, siti, obuti in oblečeni. V mnogih deželah Afrike, Azije in Latinske Amerike živijo otroci v velikem pomanjkanju. Mnogo otrok že v zgodnjih mladosti pomre zaradi lakote in bolezni. Mnogi nimajo te sreče, da bi hodili v šole in se izobraževali.

Seveda pa za to niso krive samo države, v katerih vladajo revščina, glad in beda. Svet je razdeljen na bogate in revne. Po-

nekod živijo ljudje, še posebno otroci, v izobilju, drugod pa jim primanjkuje najosnovnejših stvari za življenje. Bogatejši bi morali pomagati revnim, da bi tudi ti hitreje napredovali, da bi na svetu ne bilo več lakote, revščine, nepismenosti, da bi odpravili vojne, da bi vsi ljudje na svetu postali bratje, da bi si pomagali v nesreči, razumeli stiske revnih. Posebno pa bi se morali posvetiti otrokom, kajti ti najbolj občutijo pomanjkanje.

Jugoslavija je dežela, ki se je otesla revščine, kjer živimo srečneje kot marsikje drugod po svetu. Ker smo nekoč občutili

revščino, nasilje, strahote vojn, v katerih je sodelovalo mnogo mladih borcev, vemo, kaj to pomeni in zato nesebično pomagamo vsem, ki so pomoči potrebni, kolikor je le v naših močeh. Naša dežela je ena tistih, ki kljub temu, da ni najbolj razvita, pomaga nerazvitim, da bi hitreje napredovali, da bi njihovi otroci postali srečnejši, da ne bi bili lačni, da bi imeli možnosti hoditi v šole in bi bili tako srečni, kot smo mi.

MIRJAM STEPANEK
OŠ Ketteja in Murna

MALA ANKETA

Letos je mednarodno leto otroka. Pa sem povprašala naše malčke in mladince, kaj si najbolj želijo in kdaj je njihovo veselje največje. Poleg pristranih odgovorov iz ust malčkov sem zvedela tudi zrele, v prihodnost usmerjene želje mladincev. Preberite!

— Najbolj bi bila vesela, če bi mi mama kupila nove hlače.

— O, najsrečnejši bi bil, če bi dobil kolo, čisto novo pa rdeče! Najbolj dobre volje pa sem poleti, ker se lahko kopam.

— Hm... dirkalni avto, in to formulo 1! Najbolj zadovoljen sem takrat, kadar se lahko igram.

— Kotalke! Najbolj vesel sem, če dobim dobro oceno.

— Uh, najbolj vesela bi bila, da bi se mama vsaj malce umirila. Najbolje se počutim, ko je doma in v šoli vse v redu.

— Vsekakor si najbolj želim ljubezni staršev. Več kot zadovoljna pa sem, ko sem zaljubljena.

— Želim si urejen dom. Vesel bi bil, če bi me sprejeli v šolo, ki sem si jo izbral.

— Rada bi, da bi se imeli v družini vsi med seboj radi. Najbolj pa sem vesela, če čutim, da me ima kdo rad.

Zapisała BARBARA LESKOVŠEK
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

Kaj želite vsem otrokom sveta?

- da bi bili zdravi, dobri, pridni in pošteti
- zdravja in sreče
- da bi imeli dovolj hrane in miru
- vse najboljše
- da bi jim nekateri starši posvečali več ljubezni in pozornosti, kajti zavedati se moramo, da so otroci drobna bitja
- obilo zadovoljstva;
- da bi bili preskrbljeni, še posebno tisti, ki nimajo svojih staršev in živijo v različnih domovih.

KARMEN RESNIK
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

LJUBEZEN IN RAZUMEVANJE

Skoraj na vsakem koraku slišimo kaj o mednarodnem letu otroka, o letu, v katerem naj bi bil otrok vedno prva in glavna skrb vseh, tudi nas pionirjev in mladincev.

Verjetno bo marsikdo rekel: »Le kaj dandanes sploh manjka mladini? Nič! Obleke in hrane imajo na pretek. Ni jim treba stradati in delati tako, kot so morali pred vojno in med njo.«

Res je. Toda ali je to vse?! Če bi na ulici vprašali otroke, katera je njihova največja želja, bi verjetno prenekateri od njih najprej odgovorili, da si najbolj želi ljubezni staršev, prijateljstva z njimi. Šele nato bi začel naštevati druge stvari. Mladi hrepenimo po domu, iz katerega bo vela prijetna domačnost, hrepenimo po ljubezni, po še tako tanki, a močni vezi z družino. Dom je

Na plakatih, na naslovnih straneh revij in časnikov, na panojih zasledimo (če ne drugega) vsaj besedo ali dve o mednarodnem letu otroka. Veliko nas je, ki poskušamo pomagati. Veliko, pa vendar premalo, da bi lahko stanje popolnoma spremenili. Še vedno so na svetu otroci, ki trpe lakoto, žive v revščini. Njihova življenja ugašajo pod nasiljem nemoralnih izkoriščevalcev, katerih edina misel je brezvestno izkoriščanje, imperializem, da, sadizem v pravem pomenu besede.

Tako nebogljen in osamljen je množica mladih src še prenekje v svetu! In kako presenetljive so otožne, temne oči, ki z brezizraznih obrazov topo strmijo v svet! Ta kruti svet! Temen je, brez sonca, igre, brez otroškega vrisa in smeja, brez trohice upanja...

Deček je. Morda še niti ni dopolnil dvanajst let. Suh je, podhranjen. Uman in brez strehe nad glavo. Če ne bi bil tako droben in žalosten, bi bil kot vsak drug deček. Toda ne! Za otroškim telesom se že skriva fant z grenkimi izkušnjami in z zrejšimi pogledi na svet, kot bi jih naj imel. Pozna vse strahote uboštva, diskriminacije, zaničevanja,

vojne. Konec koncev pa je tudi on v srcu mlad, le njegova čustva so zakrnela v skrbih in pomanjkanju. Kot večina njegovih vrstnikov, tudi on opravlja garaško delo pri obrtniku. Pa četudi ni zakonito! Toda, živet mora! Plačan je slabše kot odrasli. Dlani ima posute z žulji, kožo vneto in opraskano. V nemogočih življenjskih razmerah počasi hira in umira pred očmi mnogih, sam in nezaščiten. Kot bi vedel, da bo prav njegova žrtev pripomogla v boju za svobodo in neodvisnost. Užili pa ju bodo le tisti redki, ki bodo ostali...

Takrat ne bodo več otroci. Odrasli može in žene bodo... In pomagali bodo mlajšim dokončati boj. Krut in neenak boj za življenje in lepšo prihodnost. Pomagamo pa jim mi, UNICEF... A mora priti čas, ko se bo tudi njim zjasnilo življenje in bodo enakopravni z nami, čeprav so razlike v barvi kože, narodu...

Leto otroka pa ni posvečeno le otrokom iz Zimbabveja ali drugih dežel. Je tudi leto vseh nas; tistih, ki živimo v brezskrbnosti in kar razkošju. In tudi mi se bomo trudili pri uresničevanju načrta, ki ga je pripravila organizacija UNICEF ob proglasitvi letošnjega leta otroka.

Zavedamo se, da bi tudi vsi tisti milijoni otrok, ki danes živijo v pomanjkanju, lahko živeli normalno življenje, če bi denar, ki ga porabimo za oboroževanje, namenili na napredek nerazvitih držav! Zato pomislimo! Tudi ta trenutek je leto otroka. Trenutek pred tem ravno tako... do konca leta in še dalj... do cilja... do resnične svobode in enakopravnosti.

KARMEN PONIKVAR
OŠ Jožeta Moškriča

ŽELJE DRUGIM

Vse, kar sebi

Nataša: Želim vsem otrokom sveta, da bi živeli v miru in svobodi! Prepovejmo vse vojne!

Jelka: Vsi otroci sveta naj bi imeli dovolj hrane, da ne bi umirali od lakote!

Adi: Želim, da bi bilo po svetu čimmanj elementarnih nesreč, da ne bi bilo več vojn in nasilja.

Andrejka: Vsi otroci sveta naj bi imeli lepe šole, igrišča in telovadnice. Otroci naj bi živeli v zdravi in čisti naravi!

Matej: Za otroke naj gradijo tudi bolnice in otroška gledališča.

Vsi: Vsem otrokom sveta želimo ob mednarodnem letu otroka vse to, kar imamo v naši lepi domovini.

Učenci 2. c
OŠ Ketteja in Murna

Osvoboditev sem dočakala vrh Bohorja

Na sestanku uredniškega odbora Mladega novinarja smo se domenili, da poprosimo Tončko Berčič za pogovor o njeni bogati revolucionarni preteklosti. Naši prošnji se je ljubeznivo odzvala in pred nami je del življenjske poti zavedne Slovenke, borke za pravice delavskega razreda in borke proti fašizmu, žene, ki je v najodločilnejših trenutkih naše preteklosti vedela, kje je njeno mesto.

— Vemo, da ste življenje posvetili boju za pravice delavskega razreda. Kdaj ste se vključili v napredno gibanje in kje?

Zaposlena sem bila v Saturnusu, sodelovala pa sem tudi pri delavskem prosvetnem društvu Svoboda, predvsem pri dramskem krožku. Že pred vojno smo imeli predavanja, namenjena pripravi na bližajočo se vojno. Ko je 1. 1941 zasedel naše kraje okupator, je bilo nujno, da smo se ljudje med seboj povezali. Tako je bila že 13. julija na Molniku ustanovljena Molniška četa, katere ustanovitelj je bil Jože Moškrič.

— Med vojno ste bili v taborišču. Kako vam je uspelo pobegniti iz njega?

Aretirana sem bila 25. marca 1. 1942, dva dni po boju na Pugledu. Odpeljali so me na Poljane in kasneje v Belgijsko vojašnico, kjer sem bila pet mesecev. Avgusta so nas v živinskih vagonih odpeljali v taborišče Treviso. To je bil prvi ženski transport. Takrat sem prvič videla Trst. Seveda mi lahko verjamete, da me mesto ni prav nič zanimalo. V Trevisu so bili že mnogi slovenski fantje in moške in nikoli ne bom pozabila njihovega pozdrava — zapeli so nam slovensko pesem. Tam sem ostala šest tednov, nato pa so nas odpeljali v Brescio. Ječe so bile strašne: majhne in temne celice, stene pa polne podpisov jetnikov, ki so bili v njih že pred nami. Razdelili so nas v skupine po štiri, nato pa nas odpeljali v Bovegno, blizu švicarske meje. Kaj kmalu smo dobili povezavo s slovenskimi fanti. Ti so znali italijansko in — po kapitulaciji Italije smo skupaj pobegnili. Po štirinajstih dneh potovanja smo prispeli v Postojno, kjer smo srečali prve partizane. Od dolge in naporene poti so bile moje noge en sam žulj. Zato so me odpeljali k čevljarju, ki mi je čevlje obložil z vato, da sem lažje hodila. Ostala sem v Postojni in se tam pridružila partizanom, če me ne bi vleklo domov hrepenenje po sinčku in možu, ki je bil takrat pri partizanih. Tako sem se po osemnajstih mesecih vrnila domov.

— Ali ste po povratku iz taborišča ostali doma ali ste odšli v partizane?

Nekaj časa sem ostala doma, nato pa sem odšla v partizane, in sicer na Bohor, kjer sem bila aktivistka pri okrožju.

— Kje ste dočakali osvoboditev?

Osvoboditev sem dočakala vrh Bohorja. Novico nam je prinesel kurir okoli polnoči. Naše sreče in veselja se ne da popisati.

— Ali vam je kak dogodek ostal še posebej v spominu?

Najlepši dogodek je bilo po osemnajstih mesecih ponovno srečanje z možem in sinčkom. Eden najstrašnejših spominov pa je naslednji: Pozimi 1944-45 so Nemci pripravljali veliko hajko. Nekega večera je soborec Klemen dejal, da bi bilo dobro, če bi se šel kdo pozanimat na javko, ali je kaj novega. Javila sem se. Ogrnila sem se in odšla v temno noč. Pri neki kmetici sem zvedela, da se Nemci pripravljajo na hajko. Dala mi je tudi skledo kuhanega fižola. Ko sem se vračala, sem za seboj zaslišala streljanje. Še sem prišla do svojih, a takoj nato smo se umaknili v neko drago in prebili noč v snegu, za varovani samo s smrečjem.

Seveda smo bili izdani. Nemci nas sicer niso našli, odkrili pa so našo tehniko in zverinsko pobili naše soborce, ki so ostali tam. Kasneje smo jih pokopali, na vsak grob pa smo zasadili smrečico.

— Mislite, da bi tudi današnja mladina znala braniti svojo domovino tako, kot ste

jo znali braniti vi, seveda če bi bilo to potrebno?

Prepričana sem, da bi tudi današnja mladina znala braniti svojo domovino tako predano, kot smo jo branili nekoč mi.

— Vemo, da ste tudi danes vsestransko aktivni. Kako preživljate svoj prosti čas?

Sem članica ZK, predsednica KO ZB Sostro — Podlipoglav... Rada sem med ljudmi in rada pomagam, kjer je potrebno. Imam pa tudi štiri vnučke, na katere sem zelo navezana. V razvedrilo mi je, če jim kaj spletem ali skvačkam in vpletem v te zanke tudi del svojih želja in ljubezni.

— Hvala za pogovor in dovolite: želimo si, da bi večkrat prišli med nas in nam pripovedovali o svojem življenju, posvečenem boju za plemenite cilje.

Zapisali STAŠA MUZGA
in KARMEN RESNIK
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

Pred letom smo predstavili osnovnošolske pevske zборе — nastopilo jih je devet in kar ponosni smo bili na tolikšno število. Letos pa se jim je pridružilo pet novih! Naj jih predstavimo.

Mladinski pevski zbor OŠ Jožeta Moškriča — foto D. Jež

Mladinski pevski zbor OŠ Toneta Trtnika-Tomaža — foto D. Jež

Zbežal sem v ilegalo

Člani literarnega krožka smo prosili za pogovor udeleženca NOB Olega Križanovskega — Igorja. Rad nam je odgovoril na vprašanja, kdaj in kako se je vključil v NOB.

»Ob napadu fašistov na Jugoslavijo aprila 1941 sem se priključil tisočim na ljubljanskem kolodvoru. Zahtevali smo, da gremo na fronto. Bil sem še zelo mlad in nisem še razumel, kaj je vojna. Pričakoval sem, da bom doživel nekaj velikega.

Vsi smo bili prepričani, da bomo dobili orožje. Odločitev tedanjega vojnega štaba pa je bila: nič odpora proti Nemcem oziroma Italijanom. In namesto na fronto so nas odpeljali — v Zagreb. Tam je Pavelić že ustanovil NDH. Propaganda o »neuničljivem Hitlerju« je bila zelo velika. KP pa je spretno vrnila v naše vrste svoje aktiviste. Tako sem se spoznal z Milanom Česnikom.

Kmalu so nas polovili in poslali v zapor. Imel sem pri sebi revolver in to me je pokopalo. Obsojen sem bil na smrt z ustrelitvijo. Podtaknili so mi namreč, da sem ubil ustaša. V zaporu sem doživel vse ustaške grozote. Ležali smo na betonu, enkrat na dan smo dobili nekaj vode in košček črne kruha. Surovo so nas pretepali. Bili smo takšni, da nas ne bi spoznale lastne matere.

Hladnega majskega jutra so nas, obsojene na smrt, odpeljali na streljanje v Maksimir. Tja so si prišli ogledat »dopoldanski ceremonial« tudi nemški gestapovci. Eden izmed njih je vprašal, če zna kdo od nas nemško. Oglasil se je nek tovariš z Jesenice. Nato je gestapovec vprašal, če je še kdo iz onih krajev, kot prej omenjeni tovariš z Jesenice. Enajst nas je bilo. »Potegnili« nas je iz skupine. Ustaši so se seveda temu upirali. Tedaj sem prvič videl Nemca, ki je ukazal: »Mi smo gospodarji, vi ste samo hlapci!« Odpeljali so nas zopet v

zapor. Kmalu pa sem bil odrejen v nemško taborišče. Tovariš Česnik, s katerim sem se takrat zopet videl, mi je dejal, da grem morda še v huje zlo. To da so bila namreč tudi taborišča smrti; postopek je bil morda daljši, cilj pa isti. To je vedel iz pripovedovanja španskih borcev.

Junija so nas odpeljali na železniško postajo. Ob poti do postaje so nas nekateri Zagrebčani celo kamenjali, češ: »Vi ste izdajalci NDH!« Ustaška propaganda je bila tedaj zelo močna. Strpali so nas v živilske vagone. Ker sem bil bolj na koncu kolone, sem prišel v vagon s kupeji. Kmalu smo se pripeljali do Zidanega mosta. V meni je začela tleti misel na beg. Kamorkoli sem pogledal, povsod sami Nemci z brzostrelkami. Sklenil sem, da pobegnem skozi okno v stranišče. Prvič je šel na stranišče z mano vojak in celo zadržal nogo med vrati. Ko pa sem šel drugič, mi je samo zamahnil z roko in dremal dalje. Ob četrtem »obisku« stranišča sem se odločil. Z desko sem z vso silo udaril po šipi, se prerinil skozi »steklene toke«, zagrabil za rob, se odrinil in padel na nasip. Prislul sem, a slišal sem le šumenje Savinje. Bilo je že blizu Celja.

Lačen in onemogel sem se peš vračal proti Ljubljani. Pri Litiji mi je neka kmetica povila rane in dala hrano. V Ljubljani me je že iskala policija in moral sem takoj v ilegalo. Prebival sem po podstrešjih in kleteh. A zopet sem srečal tovariša Česnika. Dobil sem zvezo z ljudmi, ki so bili že organizirani, in februarja leta 1942 sem odšel v partizane — na Pugled.«

Tovariši Igorju lepa hvala!

Člani literarnega krožka
OŠ Jožeta Moškriča

Postal sem skojevec

Stopam po ulici. Moji koraki enakomerno tolčejo po pločniku. Poleg mene stopa vnuček. Neprestano čeblija. Koliko časa je že minilo od tedaj, ko sem bil tudi jaz majhen deček, ko sem se podil po travniku? Da, dolgo je že tega. Toda takrat so bili drugačni časi...

Tako razmišlja nekdanji skojevec Anton Korošec.

Živeli smo na majhni kmetiji na Bloški planoti. Bilo nas je devet otrok. Živeli smo skromno, vendar smo bili srečni, imeli smo se radi.

Šestnajst let mi je bilo, ko se je začela vojna. Čutil sem odpor do vojske, ki je zasedla naše kraje, zasedala hišo za hišo. V nas, dijakih, je rastel odpor. Tisto poletje 1941 je v meni obudilo človeka, ki se je kakor popek razvil v cvet. Ko sem nekega dne premetaval bratove stvari, sem v njegovi postelji našel rdeče letake in na njih z velikimi belimi črkami napis KPJ. Spraševal sem ga in povedal mi je, da obstaja organizacija, ljudje, ki v naši domovini dvigajo upor.

Kmalu za tem me je sošolec povabil, naj grem z njim »kupit cigarete«. Privedel me je — v gozd nedaletč od vasi. Pa nisva bila sama. Začelo je prihajati vse več ljudi. Takrat sem prvič videl partizane s puškami pa s titovkami, pod njimi pa nasmejane obraze. Nek tovariš nam je govoril o KPJ. Nato smo zaprsegli.

Postal sem skojevec. Počutil sem se bogatega, poln svobodnega duha, v zavesti, da sem postal borec. Dobili smo nalogo, naj vsak pripelje še po dva mladince.

Tako se je začela tudi moja pot, pot, ki nas je vse vodila v lepšo bodočnost. Skojevcu smo po hišah zbiral hrano. Prinašali smo jo partizanom. Kot izvidniki smo pazili na premikanje sovražnika. Takrat so se kazali začetki bele garde. Veliko mladih ljudi so polovili, zato smo morali delati vse skrivaj, pa odločno in hitro.

Približal se je konec vojne. Postal sem član VOS.

9. maja sem dobil nalogo, da okrasim dom armade v Ljubljani. Bil sem srečen, ko je partizanska vojska vkorakala v mesto. Srečen sem bil, ker sem prispeval svoj delež k osvoboditvi dežele.

Sedaj se sprehajam po tem svobodnem mestu in ob meni stopa vnuček, ki ne bo nikoli vedel za vojne grozote.

Zapisala TANJA ŽUŽEK
OŠ Ketteja in Murnia

Otroški pevski zbor OŠ Leopolda Mačka-Boruta — foto D. Jež

Naš odred se imenuje po njem

Dne 19. maja je prišel k nam, mladim novinarjem, Borisov brat Rado Trošt.

Spoštovani tovariš Rado, lepo vas pozdravljamo. Veseli smo, ker ste prišli. Zanima nas vse o Borisu Troštu, po katerem se imenuje naš pionirski odred.

Kdaj se je Boris rodil?

Rodil se je 25. marca l. 1925 v Ljubljani.

Ali je bil v šoli priden?

Boris je bil v osnovni šoli in kasneje v gimnaziji vzoren učenec.

Katere igre se je najraje igral in katere igrače je imel?

Najbolj ga je zanimala narava, zato je vsak dan odhajal v Zajčjo dobrovo, kjer je opazoval ptice. Za mehanične igrače mu ni bilo mar. Udomačil je kavko in jo učil govoriti.

Koliko je bil star, ko je šel v partizane?

16 let mu je bilo in je končal 2. razred gimnazije.

Kdo je bil njegov najboljši prijatelj? Ali je šel morda z njim v partizane?

Njegov najboljši prijatelj je bil dijak srednje tehnične šole v Ljubljani Janez Jamšek iz Novega Polja, ki je odšel kmalu za njim v partizane in je l. 1944 padel. Janez je bil edinec in je njegova smrt hudo prizadela starše.

Ali je imel Boris lepo mladost?

Boris je preživel lepo otroštvo, ker so ga starši in stara mama imeli zelo radi. Njegova prerana smrt l. 1942 jih je hudo prizadela.

Kako se je razumel s starši?

S starši se je dobro razumel. Očital jim je le, da on in njegovi predobro živijo v primerjavi z drugimi. Bil je mnenja, da bodo po revoluciji živeli vsi enako in da ne bo socialnih razlik. Boris je bil velik idealist.

Ali je bil dobrega zdravja?

Boris je bil do vojne dobrega zdravja. Ko pa je odšel v partizane, je zbolel za vnetjem ledvic. Partizani so ga poslali domov na zdravljenje. Domov ga je odpeljal kmet z vozom, na katerega je naložil seno, pod seno pa se je vlegel Boris in še partizan Jakhel iz Zaloga.

Ali je kdaj nagajal in ali je bil tepen?

Boris razen Italijanom, ki so zasedli našo hišo, ni nagajal drugim ljudem. Njegov oče se ne spomni, da bi ga bilo kdaj treba natepsti. Italijanom je nagajal npr. tako, da je svojo dveletno sestro, katero je imel zelo rad, učil peti ruske pesmi. Sestrica še ni znala izgovoriti. Boris jo je nagovoril, da se je na vse grlo drla po hiši in kjer si ni zapomnila člepa besedila, je kričala samo »LAZGOVALIVAJU«.

Zakaj so Borisa zaprli in kdaj, koliko časa in kje je bil v zaporu?

Borisa so zaprli kmalu po okupaciji, ker je s svojimi sošolci snel s stene Mussolinijevo sliko. Sliko so tudi premazali s črnilom. V zaporu je bil 14 dni. Bil je zaprt v sodnih zaporih v Ljubljani. Ko se je vrnil domov, je dejal svoji mami: »Mama, nikoli več se ne bodo za menoj zaprla železna vrata!« Hotel je takoj v partizane. Starši pa so menili, da je za partizana premlad. Prigovarjali so mu in ga spraševali, kaj bo, če bo padel, on pa jim je odgovoril, da bo njegova sestra živela bolje, ker bo ona gotovo preživela vojno.

Njegova sestra je v spomin na brata Borisa svojemu sinu dala ime Boris.

Kdaj je šel v partizane, kdaj je padel in kje? Boris je odšel v partizane že l. 1941, padel pa je v Roški ofenzivi l. 1942 nekje v Kočevskem Rogu. Za njegov grob ne vemo točno. Ker je na spomeniku žrtvam njegovo ime, mislimo, da je pokopan v Žužemberku. Ob svoji smrti je bil star 17 let. Kje je njegov grob?

Za njegov grob nismo nikoli zvedeli. Skupaj z njim je padel tudi tovariš Hribar iz Polja. Ali imate fotografijo ali kak drug spomin nanj?

Njegovo fotografijo imamo. Boris je tudi zelo dobro risal. Iz debela je izrezal kos lesa, ga obdelal in nanj narisal svojo najljubšo ptico — drozga. To sliko sedaj hranimo v njegov spomin.

Tovarišu Radu lepa hvala za pogovor!

Mladi novinarji
OŠ Polje

Otroški pevski zbor 'OŠ Toneta Trtnika-Tomaža' — foto D. Jež

Otroški pevski zbor OŠ Ketteja in Murna — foto D. Jež

DELEGAT NA X. KONGRESU ZSMS

Čaka nas odgovorno delo

Med udeleženci zadnjega, 10. kongresa ZSMS je bil tudi Stojan Hribar.

O čem ste popravljali na kongresu?

— V različnih komisijah smo razpravljali o delovanju mladinske organizacije v naši družbi in o slabostih, katerih še nismo odpravili. Pogovorili smo se o delu mladih v delegatskem sistemu, o odnosu mladih do dela, o sistemu vzgoje in izobraževanja, o sodelovanju slovenske mladine z mladimi iz zamejstva, o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.

Kateri so glavni problemi mladih?

— Precej smo kritizirali samoupravljanje v osnovnih in srednjih šolah, ki še ni zaživelo. Spregovorili smo o težavah mladih delavcev iz drugih republik, o podrejenem položaju mladih kmetov in o podobnih problemih.

Kakšne naloge ste sprejeli za nadaljnje delo?

— Sprejeli smo vrsto nalog in se dogovorili, da jih bomo tudi uresničili. Zato nas čaka v bodoče še odgovornejše delo.

GREGA ERMAN
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

ZA DOMOVINO

Pozno zvečer sem odložila knjigo s partizanskimi zgodbami. Pritisnila sem na stikalo in objela me je tema. Kmalu sem zaspala...

»Mama, vojna nama je vzela že očeta in brata — tebi moža in sina, v boj grem še jaz. Moram ju maščevati!«

Mati je molčala, po licih so ji spolzele solze.

»Mama, si slišala?«

Mama pa je molčala. Poskušali se je nasmehovati, vendar je le še huje zajokala.

»Pazi nase!« je uspelo reči.

Tudi meni je bilo hudo. Zato sem hotela čimprej oditi. Pozdravila sem. Že sem odprla vrata, pa sem se obrnila in padla mater v objem: »Pisala bom, ob prvi priliki pridem!«

Mati pa je le ponavljala: »Pazi nase, pazi nase!«

Iz vasi je bila pot kratka. Veje so me hitro zagnile. Zdelo se mi je, da sem hodila že celo večnost — noge so bile vse težje. Spustila sem se v mah. Naenkrat pa je za mano počila suha vejica. Sunkovito sem se obrnila: »Grega, Gregec!« Klicala sem zaman, kajti dolgonogi fant je že izginil.

Vstala sem in se napotila naprej. Pot me je vodila mimo koče, pred katero je stala žena s tremi otroki. V rokah je držala hleb kruha z zlato rumeno zapečeno skorjo. Dvignila sem roko in jim pomahala. Zagledali so me, tudi oni so mi pomahali, me klicali k sebi, vendar se nisem ustavila. Začutila sem žejo. Na bližnjem drevesu, nekje v vrhu, se je oglasil kos. Zaslišala sem žuborenje potočka. Že sem hotela stopiti s poti globlje v gozd, ko je nekdo zavpil: »Stoj!«

In tako je roka umila roko
in mene ni dragi moji
in jaz sem nič
in nihče sem
nihče sredi polj in jalovih dni
in ene oči so
in tisoče pomladi je v njih
in tisoče senc
in... preganjanih oblakov

...da
v jeziku ovenelih rož
in spominov ti govorim

...da
različne so poti
spomini pa so kot pravljice

...ne
všeč mi je vonj češnjevega sveta
in trava je danes tako lepo zelena

...ne
včeraj je bila na mojih očeh mreža
stkana iz stoterih grud zemlje

...veš
spomini so kot pravljice
kot pravljice...
ki so si jih izmislili ljudje...
ki ne znajo živeti...

META NOVAK
Zadvor

Obstala sem kot vkopana, zmrazilo me je. Iz grmovja je nekdo nameril vame puškino cev: »Kdo si?«

Ker nisem vedela, kdo meri vame — sovražnik ali partizan, sem obstala tiho.

Na pot je skočil mlad fant s titovko na glavi. Cev je imel še vedno obrnjeno vame.

Oddahnila sem si: »V partizane sem prišla!«

Videlo se mu je, da mi ne verjame.

»Prosim, pelji me h komandantu!« sem nadaljevala, fant pa je poklical:

»Franc, neko dekle je tu. Trdi, da bi bila rada partizanka in hoče h komandantu!«

Franc, ki ga nisem videla (stal je za grmovjem), je rekel: »No, pa jo pelji h komandantu Luki! Ta čas, ko te ne bo, bom stražil jaz!«

Fant me je odpeljal, kamor sem hotela in me pustil s tovarišem Luko samo. Že po zunanosti sem ugotovila, da mora biti razumen mož. Pojasnila sem mu, da so mi očeta in brata ubili Nemci in da sem se namenila maščevati ju. Povedala sem mu le partizanski omeni obeh, pa je že ugotovil, da sta bila oba nekaj časa v njegovem bataljonu. Pohvalil ju je. Dal mi je puško in rekel: »Borka boš, če pa bo potrebno, boš pomagala bolničarkam — zaenkrat jih je dosti. Razumeš?«

»Razumem,« sem srečna odgovorila.

Še isti dan nas je komendant vse poklical in nam pojasnil: »Krenili bomo na pot. Pripravite se!«

Hodili smo že dolgo, ko so nas iz zasede napadli Nemci. Sprejeli smo boj, sovražnik pa je vse bolj pritiskal. Bil je v premoči. Pobil je moje tovariše. Ostala sem sama. Stekla sem, vendar so bile noge težke, nisem jih mogla dvigniti. Nekdo me je dohajal, že je vame spustil rafal...

Ura je neutrudno zvonila. Stegnila sem roko in pritisnila na zatič. Zvonenje je utihnilo.

Nekaj trenutkov sem bila zmedena, nato pa sem se spomnila sanj. Seveda, sanjala sem, kako grem v partizane. Srečala sem Gregca Kobilico pa junake iz zgodbe Hlebček kruha.

Zasmejala sem se. Kako morem sanjati kaj takega? Sošolke sanjajo o Matejevih očeh; če dobijo slabo oceno, jih tlači mora. Toda, da bi bile partizanke? To sem verjetno sanjala samo jaz. Znova se mi je prikradel smehljaj na ustnice. Vendar le za hip. Zasmilila sem se...

Partizani so se bojevali za svojo domovino, veliko jih je dalo svoja življenja. Kaj pa mi? Kako naj mi dokažemo, da imamo radi Jugoslavijo?

Ne pozabite

Nikoli ne bo tako daleč
tisti čas,
da bi mu zadnjikrat rekli:
na svidenje!

Preveč je bilo
strahot in groze,
bolečin in smrti,
obupa in žalosti,
trpljenja in nasilja,
junaštva in strahu,
da bi smeli kdaj
vse to pozabiti!

TOMO GOLOB
OŠ Vide Pregarc

Oh, pač — mi dokazujemo svojo ljubezen z uspehi v šoli, učenju, s športnimi uspehi, z lepim obnašanjem, s spoštovanjem do starejših, zlasti bivših borcev.

Pogledam na uro. Joj, zamudila bom pouk! No, naprej bom razmišljala drugič. Brž v šolo!

M. Z.

ON

Ekvator je elipsa sreče...
Dviga se k soncu
V somrak vesolja
A vendar krik rdečega pelikana z
Razprtimi krili
Drgeta nad mejami neskončnosti.

Krvaveča zvezda na modrem nebu
upora,
Ariadna z belo mavrico mladosti
Raste iz gorišča plamenic...
Dalje! V vesolje!
Edino življenje koraka z njo,
Ljubezen ji ovija mehke dlani...
Jate belih pelikanov se vračajo na
domače obrežje...

OLIVERA MASTEN
VI. gimnazija Moste

In zažvižgal je...

Takrat še nisem razumela pomena teh besed. Razumevati jih začnem sedaj, ko se moje otroštvo preveša v mladost.

Skoz mrak je prevozil vlak zadnji kos naše zemlje...

Tujina. Sprejelo nas je megleno jutro in tuji ljudje, tuje hiše: tuje besede so odmevale okoli nas. Očka in mamica sta delala skoraj cele dneve večkrat se spomnim mamičinih besed: »Vrnimo se domov!« Šele danes ji razumem.

Dnevi so tekli počasneje kot doma, toda dve leti sta kljub temu minili. Morala sem v šolo. Kam? V tujo šolo? Nekega večera je očka spregovoril odločilno besedo: »Karmen, stara boš sedem let in v šolo boš morala. Vrneš se domov in obiskovala boš šolo doma!«

Še dolgo v noč smo govorili, a jaz sem slišala le besede: »Domov, domov...« Spominjam se, da tisto noč nisem spala. »Domov grem,« se mi je motalo po glavi, »Domov. Toda brez mamice in očka.« Sončna in senčna stran sta tičali skupaj. Brez mamice in očka.

Domovina. Sprejel me je topli vonj pomladi. Zdelo se mi je, da me pozdravljajo vsi ljudje, da se mi smehljajo hiše, priklanjajo drevesa... Doma sem!

Dve leti sem bila pri teti. Skrbela je zame, toda vedno bolj sem pogrešala starše. Pogosto so me obiskovali, toda tisti dnevi se vedno vse prehitro minili. Nikdar ne bom pozabila večerov, ko sem v spalnici srajčki in z medvedkom v rokah sedela na postelji in čakala očka, da bi me dvignil v naročje in pripovedoval. Očka sem vedno poslušala z razprtimi očmi. Pripovedoval mi je in pripovedoval, jaz pa sem stisnjena k njemu zaspala. Čakala sem mamico, da bi me odela, pobožala in mi zaželela lahko noč. Še v snu sem stiskala medvedka k sebi.

Nekega dne pa mi je tisti vlak, ki ga nisem marala, za vedno pripeljal mamico in očka.

Spoznala sem, da je moja sreča ob starših v svobodni domovini. Ob letu otroka želim, da bi to pravico imeli vsi otroci.

KARMEN VRTAČNIK
OŠ Polje

V temi naslutene blodnje
in v rokah bolnih spominov
je šel

šel

šel

in se dolgo dolgo ni vrnil
poljub rožmarina in nageljna
od nekje daleč

daleč

se odtrga glas
ne ve ne od kod ne kdaj
kot ni vedel zakaj
je ljubil mrzlo roko
in čakal

dokler ni postala soha z rdečimi očmi
META NOVAK
Zadvor

1

kakor majhna sonca
so
regratovi
cvetovi

2

sivi oblaki so se raztrgali
in mavrica se je vzpela
na nebo
nevihta v spominu

3

Na jug te vabijo ceste — sivi ubežniki.
Napravijo te otožno, kot je otožen pogled sivobebe ptice,
ki jo komaj razločiš v skalovju.
Skale so razžrte od žalosti po minulem,
in ostre so,
kakor besede starca, ki ga življenje ni potešilo.
In med skalami ni poti —
kakor je ni med smehom in smehom.
Samo ptica bi lahko naredila skrivnost zaupanja vsakdanjo,
samo ona bi lahko sklenila tu in tam —
pa mora za hrano,
za ladjo,
ki je razklala obzorje.
Pohlepni krik je vse, kar ti je pustila v rokah —
korak ti zastane, v meso se zagrizajo skalnati zobje,
in kri razbije sivino tistega,
kar je ostalo.

MOJCA DOBNIKAR

Pomlad '79

Po majhni,
prostorni sobi
sredi telesa,
polni razigranih
pomladinskih tonov
in vonjav,
se sprehajajo
temnolasa
dekleta,
s sveže dišečim
cvetjem
na prsih.

JANEZ ZALAZNIK
VI. gimnazija Moste

ltd.

Gobci
se vrtijo
po uri
in kazalci
jih ne
motijo
in mikrofoni
tudi ne.
In jalove
kače,
ki se
je vsak
dan,
so že
vsi siti.

JANEZ ZALAZNIK
VI. gimnazija Moste

»Praznujemo!«

Gostišče.
Polprazen prostor in občutek svečanosti.

Majhna družba (dve dekleti in fant):
Kam lahko sedemo, samo sok popijemo in odidemo?

Natakar: »Samo za kosila in rezervacije!«

Štiri mize s po šestimi stoli vabijo s pogrinjkom.

Samevajo. Brez napisa REZERVIRANO!

Šef (z vzgojiteljskim tonom): »Danes vendar praznujemo!«

Na izbiro ostane samo točilna miza in hitra, a brezbrizna postrežba.

»Na — svidenje!«

Mize samevajo dalje.

Na tehtnici: so gostje, ki pridejo vsak teden »samo« na sok, in gostje, ki se za tak dan »izprsiijo« in pridejo na kosilo.

Tisti prvi odhajajo z občutkom, da je važno samo to, da se številke v blagajni vrtilijo višje in višje in...

BI

Velik je svet,
ko te ni
in te ljubim.

Majhen je,
ko te sovražim
in si tu.

M.
gimnazija Moste

Sonce in sence mojega otroštva

Pet let sem imel ali šest. Nekega večera sem pošteno prestrašil brata, ko je prihajal iz sobe. Nekaj minut se ni zavedal, nato pa rom-pom-pom. Bratovsko pretepanje in lovljenje po stanovanju. Sosedji pod nami so bili zelo zadovoljni, ker sva jih zbudila. Oni namreč odhajajo spat s kurami. Bilo je zanimivo, ko je prišla sosedja in naju poskušala nadreti. Midva pa — mamina ljubljenska — je sploh nisva poslušala in razgrajala sva naprej.

Nato... ne spominjam se ničesar več iz tistih let.

Kaj pa naši odnosi v družini?

Pri nas doma nimajo mere ne pri grajanju ne pri hvaljenju.

Če nečesa ne narediš, si najslabši na vsej zemeljski krogli, če si priden mamin sinček, pa spet hvali ni meja. Komaj pridem iz šole utrujen od telovadbe, že s svojimi telepatskimi sposobnostmi spoznajo, da sem dobil slabo oceno, da sem bil grajan, da sem...

Pa preidimo na naš tedenski utrip.

Tistih pet delovnih (učnih) dni mine zelo hitro. Nato preživimo vikend v sedeče — ležečem položaju pred televizijo.

Tam se porodi največ preprirov. Ta hoče gledati ORF2, oni Koper, tretji hoče videti in slišati domače viže itd. No, na žalost nimamo štirih televizorjev. Ne, niti treh, niti dveh. To je ena največjih pomanjklivosti našega življenja.

Nedeljski izleti pa so poglavje zase:

»Kaj boš oblekel?« se zasliši mamin glas iz kopalnice.

»Kavbojke, ono majico. Sicer pa, saj veš, kaj ponavadi nosim,« odgovorim.

»Kaaaj?! Takle pa že ne boš šel z mano v avto, tak že ne!«

»Nedelja je dan gospodov. Ne pozabi tega,« se zasliši glas stare mame.

Nato prepričanje glede tega, kam bomo šli, pa kako daleč, pa zakaj ravno tja...

»Enakopravnost žensk v družbi,« se učimo pri socialistični morali.

Kdaj pa bo napisano poglavje Enakopravnost otrok v družini?«

MARIJ MUČIČ
OŠ Vide Pregarc

PIONIRKA

OŠ POLJE

Črnobelo

Brezmadežen
bel list
se je zgrozil
črnih pack
ki so
smrdele
po čmi
primitivnosti
po črni zemlji
opic in
banan

JANEZ ZALAZNIK
VI. gimnazija Moste

Slavni možje

»No, Mihec, naštej mi nekaj znamenitih Jugoslovancev, katerih priimki se začenjajo s črko P!«

»Popivoda, Pantelič, Plečaš!«

»Kaj pa Peter Petrovič, Prešeren, Pupin?«

»Tovariš učitelj, za rezervne igralce se ne zanimam!« se odreže Mihec.

Pogreb

Učenec Jaka: »Umrli mi je babica.«

Učitelj: »Saj to je že tretja babica, ki ti je umrla.«

Jaka ostane miren: »Kaj pa morem, če se dedek vedno znova poroči!«

Zapisal DUŠAN AVSEC
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

Zmota

Volk ovcam:

»No, sedaj pa lepo v vrsto, da vas požrem, oprostite, preštejem!«

Ugotovitev

Nek možakar pride prvič v Saharo in začudeno ugotovi:

Joj, kakšna poledica je morala biti tu, da so posuli toliko peska!«

Zapisala MOJCA SELAN
OŠ Toneta Trtnika-Tomaža

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškrič.